

Městská knihovna v Praze

Jiří
Orten

Scestí

PRAHA 2013

**Městská
knihovna
v Praze**

Účujeme:

knihy / časopisy / noviny / mluvené slovo /
hudbu / filmy / noty / obrazy / mapy

přístupujeme:

wi-fi zdarma / e-knihy / on-line encyklopedie /
e-zdroje o výtvarném umění, hudbě, filmu

ořádáme:

setkání s autory / přednášky / koncerty /
filmová představení / výstavy /
aktivity pro děti a jejich rodiče / čtení

www.mlp.cz

knihovna@mlp.cz

www.facebook.com/knihovna

www.e-knihovna.cz

Znění tohoto textu vychází z díla *Scestí* tak, jak bylo vydáno nakladatelstvím Český spisovatel v roce 1995 (ORTEN, Jiří. *Knihy veršů*. Praha: Český spisovatel, 1995. 301 s. Spisy Jiřího Ortena, sv. 4).

Fotografie Jiřího Ortena: originály archiválií jsou uloženy v Památníku národního písemnictví – literární archiv.

Text díla (Jiří Orten: *Scestí*), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), není vázán autorskými právy.

Citační záznam této e-knihy:

ORTEN, Jiří. *Scestí* [online]. V MKP 1. vyd. Praha: Městská knihovna v Praze, 2013 [aktuální datum citace e-knihy – př. cit. rrrr-mm-dd].

Dostupné z:

<http://web2.mlp.cz/koweb/00/03/91/20/94/scesti.pdf>.

Vydání (obálka, grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uveďte autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 1. 10. 2013.

OBSAH

I.	7
Svítání.....	7
Kocovina	8
Výlet.....	9
Vlastnictví	10
V cizině.....	11
Jízda	13
Zápisník zmizelého	14
***	16
***	17
Noc a den	18
Bouřka	19
Strom a pláň.....	20
Báseň ran.....	21
Červený obraz	22
U tebe teplo je... ..	23
Scestí	24
Zpověď.....	25
II.	28
***	28
Rozhovor.....	29
Vědoucí	30
Unikající	31
Očistná.....	33
Mrtvá	35
Vánoční	36
Vlhká.....	37
První modlitba	38
Slavnost.....	39
Druhá modlitba.....	40
***	41
Třetí modlitba.....	42

Píseň.....	43
První pohled.....	44
***	45
***	46
***	47
Sněžná poušť	48
Dívčí zpěv	50
***	51
Ovoce.....	53

*Hrome, cožpak si myslíte,
že hrát na mne je snazší
než hrát na píšťalu?
Ať už jsem nástroj takový
nebo onaký:
můžete mě rozladit,
ale hrát na mne nedokážete.*

William Shakespeare

I.

Svítání

Podívej, luna zalezla,
ta není štědrá, ta je zlá,
schovala se nám za oblaka
a šťouchla do nich a už cáká
štiplavý deštík na tmu střech
a bere domům mírný dech,
který jim spánek přidechoval,
to všechno, spánku, co jsi snoval,
všechny ty sny jsou promoklé,
skála si vzdychá, do rokle
že jeden kámen upadl jí,
a já a já si prozpěvuji.

Nic nevadí, že za mřížemi,
vždyť vím, že brzo pomůže mi
samotné jitro, až je zítří
dozrálá noc, co na pozítří
si také jedno schovává,
vždyť je jich celá záplava,
těch jiter, rozespálých ještě,
jak zvedla hlavu s nader deště,
kterému vmilovala svit,
a když jsem je chtěl oslavit,
a když mi vítr notu přivál,
řekni mi, proč bych nezaspíval?

Kocovina

Hej, nářku, smím-li ti tak říkat,
nechceš si přijít zanaříkat?

Vůně, nechceš si zavonět?
Vdechuji hrozně rád tvůj jed.

Co je tu záclon nevisících!
Bodá mne v srdci, v hlavě, v plících.

To asi, že jsem tolik pil.
To asi, že jsem pochopil.

Nakonec kdekdo na půst věří.
Zarytě myslím na večeri.

Mám hlad! Co na tom! Budu jíst
slzy a strach a nenávist.

Mám také žízeň. Budu pít
vánici, liják, krupobití,

a potom usnu, zmožen vším,
nad nedopsaným dvojverším.

Ostatně, nářku, nač to říkat.
Nechceš si přijít zanaříkat?

Výlet

Na jednom prázdném nádražíčku,
tak malém, že se zdrobňuje,
koupil jsem lístek do krajiny
(zpáteční lístek, žádný jiný)
hebké jak ruka u malíčku
a šťastné, neboť vzadu je.

A přijel vlak. A pak jsme jeli
přes mnohou řeku po mostech,
přes mnohou úzkost pěkně vzhůru
a do daleka od purpuru,
od lásky jsme se odvíjeli
s polibky ještě na ústech.

Ted' už jsem tady. Nechci zpátky.
V mém srdci něžný pavouk jest,
zapřádá ženy do pavučin,
zapřádá všechno, čím se mučím.
Komu však píše tyto řádky?
Proč myslím přece na odjezd?

Zahořkne sladkost. Vlak se hýbe
a jede domů, do zimy.
Za hranicemi nedozírna
pramení věrnost, řeka mírná,
a já jsem její. Plň se, slibe,
počkejte, drazí mí!

Vlastnictví

Co máš? Máš radost, když se šeří
a poznáváš, že skončil den,
když ničí ruka neudeří
tě do tváře, z tvých koníren
když hříbě spánku neodcválá
za bdělým děsem na jatky,
když ani záškrť, ani spála
neplení šik tvé posádky,
když dokončil jsi jenom skromně
z života jeden pustý díl,
když došels k noci nevidomě,
nepomohl a nezradil?
Máš radost, pravíš? Na pohodlí
by toho bylo právě dost.
Ukaž mi, co se v tobě modlí!
Tvá kajícnost? Tvá zpozdilost?
Jsi ztracen. Nikdo nehledá tě.
Na hrdle tvém je obojek,
chybí však šňůra. Toneš v blátě.
A to jsi ty. To je tvůj věk.
Tvůj mladý věk! To zlaté tele,
k němuž se žádný nemodlí.
Byls hádanka. Leč luštitelé
ji velmi snadno uhodli.

V cizině

Jen na chvíli, jen co bys vzdychnul,
jsem v cizím kraji znenáhla,
v cizině ticha, kam se nesmí,
kde stačí jenom zavolat,
kde neříká se: odpověz mi.

Jsem prostě blízko u medvídka
a ten má hlad
a je tu snítka,
z níž vůně právě odtáhla
zas někam jinam na návštěvu.

Přišel jsem na kousíček zpěvu.

A zpívám, co se často zpívá,
po hrdlo v něze, která bývá
nehostinná a dvojaká,
zpívám a honím oblaka
a chvílemi se zalykám,
ale ne jako pravý skřivan,
který je v písni s sebou zpíván,
jsem prostě blízko u medvídka
a ten má hlad.

A je tu snítka,
která teď právě nevoní,
někdo jí vůni něžně vzal,
nezeptal se a nečekal
a odletěl. Víš, kdo to byl?

Zabzučel jen a zatroubil
a do dubu se rychle schoval,
do kotle vůně, větví, listí.

A tohle jsem ti vypravoval,
že jsem chtěl také z medu jísti.

Jízda

Vlak jede po mostě a velmi pozdně píská,
má jiskry na čele a nepřijede včas,
protože vidí tmu tak nevýslovně zblízka
a ona mnohá je
a zlá
a bez příkras.

Jako by kdosi jel přes sebe po kolejích
a víno, jež chtěl pít, v něm bylo rozlito,
jako by hlavu měl uťatu mečem jejich,
když čekal dychtivě
na tebe,
Judito.

Zápisník zmizelého

Stesk stiskne větev jabloni
a ona se jen předkloní
a dá ti plod až do ošatky.
Zatímco rovnám tyto řádky,
vidím jej, jak se kulatí,
mám chuť do něho hryzati,
ale je brzo na jablka.
Ta stébla, kterými se srká
jablečný mošt, jsou bez dutin.
Neprojde jimi ani stín.

Kreslím tu tvary. Vedu do čar
svou projížďku, už jede kočár
po rovině i za záhyb,
přes řeku, plnou leklých ryb,
a po lučině zasněžené;
pádí a tryská, vpřed se žene.
Jak překrásně se chumelí,
vid', Bože, milujeme-li!

Jsou žně. Chci zráti. Kosy slyším,
ale ten nářek neutiším,
budu jej stále poslouchat,
než zmizí. Zmizí v rounech stád,
či odvede jej večer kouty,
v nichž hnije láska? Rozpadnouti
se musí v ženách? Padne stár
a zpitý Bohu pod kočár?
Najde se? – Nevím. Nesmím číst.
Jsou místa slyšitelných míst,
jež zamkl stud a vše, co rudne,
na mlčící a na osudné.

Dobrnkala a zmizela
nad časy. Co jsi slyšela,
ty s jablky, ty sestro zlého?
Ze Zápisníku zmizelého
zda dovedla jsi vytrhnout
alespoň lístek? Pozdě! Dout
uslyšíš hrůzu. Už se chystá.
Svlékne tě z těla, třes se, čistá,
naveskrze tě naruší,
dojdi si domů pro duši,
vyper ji v slzách, třeba v mých,
a oblékni se jako sníh
do svaté něhy přijímání,
do oddání (chci říci: tání)
a pokoušej se kulatit
na větvi víry, měj svůj štít
ve slupce, pěkně zčervenale,
v hořkosti jader, v stopce malé,
a dozraj k výhni mého snu.
Teprve pak si ukousnu.

***

Ospalý číšník lampy zháší.
Je unaven a závidí
i světlu, které poslal spát.
A tak tu sedím, vínem svlažen,
jak budík, který, nenatažen,
má velkou chuť se roztikat.

Nepůjdu domů. Jsem teď těžší
než utopenec. Cestu pěší
nesvedou nohy mé.
Na lože kráčím jenom slovy,
z kterých mi žádné nenapoví,
proč trpíme.

***

U okna musím čekat, za léta
i za zimy, nesejde na počasí,
a poslouchat, kdy zazní trumpeta,
která mne spasí.

V kuchyni někdo tluče do masa.
Všechno se připravuje na večeři.
Za malou chvíli ten, kdo setřásá,
setřese večer: už se šepí.

Pak nezbude, než stáhnout rolety.
Měsíci, nechci, abys na mne viděl,
vůz srdce zastavuji, sotva rozjetý.
Asi bys nezáviděl.

Složil jsem kosti dávno před smrtí.
Nešlo to jinak. Stýská se mi strašně
po životě, v němž jedny vlhké rty
přestaly líbat. Čekám! Nevoláš mě?

A nepřestávám čekat, na jaře
i na podzim, poslouchám, bojuji s ní,
a každé jitro vozí trakaře
mých nesložených písní.

Noc a den

Do únavy jsem svážel seno,
které už bylo usušeno,
po cestách tolika.
Jsem jenom vraník, ale cítím,
že neusnu, když nezachytím
vítr, jenž naříká.

Hodím se do tmy, říkali to,
a je mi toho někdy líto,
brní mě kopyta.
Upiju z noci ještě doušek
a proměním se na bělouše.
Podívej! Nesvítá?

Bouřka

Sále, jak jsi plný stropu!
Sahá k samé podlaze.
Zem se chystá na potopu.
Pije palmy oáze.

Držte věci, nebo vzlétnou,
přišla doba víření,
přivažte se nespočetnou
mukou k svému koření,

k cisternám svých mrtvých výsad,
kterým klove do jater
orel vášně, jenž chce vysát
vodu, napítí i džber.

Strom a pláň

Krásný strome, nezacláněj,
není ti už stínu dost?
Opusť jej, ó dupni na něj,
což ti větve zkameněly?,
což jsme zcela zapomněli
na radost?

Krásná pláni, nerozumím,
rostu stranou vsí a řek,
zachvívám se, padám, šumím,
cožpak někdy zapomene
srdce zlomeného kmene
na smutek?

Báseň ran

Příteklyně hradeb, vizte mor,
není příliš pozdě na obranu?
Zasili jsme slzy na úhor.
Otvíráme otevřenou bránu.

Byl strpěn mnohý pád.
Z kamizol našich jsou teď obvazy.
Jak nedetonovat?
Jak uchránit se nákazy?

Trefí k nám pláč jak ke stařenám.
Slyšíme vřavu z nemocnic.
A hroucení, jež sluší ženám,
je samý strup, nemá již líc.

Bolest rozběhla se po pavlačích,
klouže, někdo nasypal jí hrách,
větří hloubky, spoléhá se na čich,
jenž se dobře vyzná v temnotách.

Ryje, hloubí sličná zahradnice,
která učila se u žízal,
přesečni ji, chceš-li, aby více
rozžila se tam, kde dlí tvůj žal.

Nalezneme smrt i bez kompasu.
V rezervacích lásky střeží ji náš svět.
Kdysi, kdysi dávno stvořili jsme krásu.
Nyní musíme jí věčně odpouštět.

Červený obraz

Co to tu umírá? Slyšel jsem vyzváněti,
smutný hlas zvonu tiše rozkvétal,
kvetl a kvetl přebolestnou snětí,
která má jméno pieta.

Na sněžné dívky jabloňové květy
napadaly a rozbřesk z toho byl,
podzimní prs a návrší a světy
pod puklým sklem zde kdosi zpodobil.

A náhle nevím, chtěl bych zachytiti
za knoflík božství pohyb zmírání,
dát mu přivonět ke skutečnému kvítí
a z oné rány pít, která již nezraní.

Bohaté snídaně za léta na trávnících,
broskve a maso, ústa plná slin,
za časů propastí, za časů nevonících
chci malbu zrání do malin!

Divoké ženy (kéž mne nespatriily!)
ať běží nahé svému chtění vstříc
za honcem výsosti, který tak přesně střílí
do tůní bez hranic.

Potom se vrátím zas, uslyším vyzváněti,
smutného hlasu zvon jak tiše rozkvétá,
jak kvete, kvete přebolestnou snětí,
která má jméno pieta.

U tebe teplo je...

U tebe teplo je, ach, to by se to spalo,
hluboko do prachu ponořil bych se rád,
z lítosti lijáků by tiše odkrápalo
vše nahé na těle, ten zubožený akt.

Oslepnout do světla v utuchajícím zpěvu!
Cítím již na patře sám samet samoty,
který mne opíjí a volá na prodlevu,
aby se nebála a vešla do noty.

Být mrtev, tatínku, nikomu nenáležet,
neslyšet dupání, nemyslet, necítit,
být mrtev, se sebou jen nevýslovně ležet,
být navždy připraven, být dokončen a mít.

Mít, míti aspoň to, aspoň to nejvěrnější,
svou volnou nicotu, snít, že se rozkládá
na krásné kostečky, být sám, být zamlklejší,
být přesně uprostřed, být čas, být zahrada.

Být mrtev pro ženy, být mrtev pro přátele,
být mrtev pro úzkost, být mrtev pro mrtvé,
být, ano, takto být, tak úplně a cele
a neviděti nic, co lupením se zve.

Ach, tolik tepla máš, u tebe by se spalo,
hluboko do prachu rád bych se ponořil,
z lítosti lijáků by tiše odkrápalo
štěstí, jež trpělo pro neviděný cíl.

Scestí

Oblaka prachu zvedají se za popravčím vozem.
Dojatý kat se zděšen odvrací.
Za chvíli zazvoní košatá hlava o zem.
Přistupte blíže, diváci!

Odevždy souzen byl. Dozrával dlouho v kobce.
Měl čas. A mřížemi se často prodrál svit,
krvácející snad. Nemyslí na žalobce.
Chce sebe sama popravit.

Chce? Neví. Ztrácí se v skomírajícím snění,
dosníti obláček a mladé ňadro chce,
pochopit pacholky, jít zpříma na lešení
a zpívat, zpívat do konce!

Zpověď

Posmrtná maska znepřátelí
tvář, jež se trochu zpozdila.
My víme, že smrt zašpičatí,
nevíme však, co se z nás ztratí,
když dýchati jsme zapomněli
pro slávu svou a pro díla.

A život tvoří nepřátele.
Toť jeho dílo bořící.
Cítím, že nesmím, nesmím déle
neřící:
z hvězd na zemi, co sen jim stele
nejhebcí peří na postele,
ni jedna není stálící!

Co je to vlastně, peřina?
Že teplo? Měkkost? Spočinutí?
Zapomenul bych s velkou chutí
na to, co ve mně vzpomíná.
A nechybí mi příčina!
Jsem plný suti, plný suti,
která mi padla do klína
jak jablko, a k rozpadnutí
mě pohání a mřít mne nutí,
leč napřed jenom vzpomíná:

za oknem (šel jsi po ulici),
za nahým oknem někdo byl,
malinká holka (špína, kštice)
tam umývala nádobí
a slza, slza po slzičce
ji měla více, mnohem více,
než ty jsi z dívek vydobyl.

Došel jsi domů. Na Shelleyho
jsi svoji hříšnou ruku klad
a říkal jsi mu: milá kniho,
obrať se ke mně pro překlad!
A neuměl jsi. Všednějšího
něco se muselo ti stát.

Venku se rozkřičely děti.
Zlá harmonika začla hrát.
Před samým nosem vítr chtěl ti
východy všechny zavírat.
Trošku jsi vzlykal. Pro příklad těm,
kteří chtějí osaměti.

Odtáhl máj a červen nešel,
stmívalo se a žádnou tmu
zhasínač světél nerozvěšel,
milenci vešli do domů
a z jejich vzdechů touha teše
šílenství tvému rozumu.

Na sochy hlavně vzpomínal jsi,
jak rozkvétaly po parcích,
a s kamennou a němou falší
voněla sladká milost z nich.
Zavřel jsi oči. Dláto vzal jsi –
a byla to jen jedna z knih.

Ach kolikátá, kolikátá za dnešní den!
A za měsíc! A ani hříšná, ani svatá,
bez písmenek ti řekne víc.
Co je v ní nepravého zlata!
Přečti si titul: „U jepic...”

Ty chodíš spát s jepicemi
a s jepicemi vstáváš zas,
ty hlase tmy, co neoněmí,

protože zatemnila hlas,
piš svoje verše, budou čteny
jen hlavou dolů (dolů!), těmi,
co žebrávají o výraz.

A žij a tvoř si nepřátele
a miluj věci trpící,
zhluboka miluj, neboť déle
nelze už neříci:
z hvězd na zemi, co sen jim stele
nejhebcí peří na postele,
ni jedna není stálicí!

II.

***

Tam, kde se stýká s nebesy
záření dosud neurčitě,
tam, kde se ještě poděsí
tichého světla na úsvitě,
na obzorové, dálné vsi,
kde krejčí času váže nitě,
zní tato píseň:

slabé jsi,
slabé jsi, moje drahé dítě,
a budeš musit zemřítí,
aby ses živým vyrovnalo,
abys jim mohlo zářiti
do noci, kterou zlo je hnalo,
zarmoutit musíš matku svou
a dát se zamknout do rakvičky,
aby se jejich temnotou
prodraly uslzené svíčky.
Strom, na kterém se oběsí
ubohý člověk na úsvitě,
se potom setká s nebesy,
mé drahé, sladké, mrtvé dítě.

Rozhovor

„Podnebí tvé pod nebem není již,
přemístila je ruka čísi.
Můžeš-li ještě dýchat, brzo objevíš,
že oheň dýcháš a že spálený jsi.
Jenom se podívej až dolů, do středu,
už nejsi v něm, jsi dál, jsi ohořelý,
jsi jako vidoucí zbavený pohledu...”

Řekl jsi: dýchám! Doposud jsem celý!
Po celé šířce duše uháním.
Jsou slzy, jež se bez modlitby chvěly,
vždycky jen rouháním?
Má modlitba šla stále o krok za ním,
do něho zněla, doznívala jím,
je prostě v něm, je v něm, je pod rouháním...

- „Jsi tam, kde byl jsi. V pusté zemi zim.“

- A přece jinde!

- „Jinde?“

- Ano. V říši,

kde vládne popěvek s nápěvem nejhlubším.

- „Jsi tedy hlouběji?“

- Snad hlubší a snad tišší,
snad méně živý...

„V zemi bez podnebí,

v krajině, kterou minul Spasitel.“

- A malý úsměv: v zemi, jejíž hřeby
jsou nejšířejší, neboť není těl.

Vědoucí

Pachuti mládí, kdo tě žije,
zůstane mu již na ústech
zvrácená, strašná nostalgie
po otvorech, jež zažil steh.

Nebyl tam domov? Neřekli to
ze všech dob sebevrazi nám?
A srdci bude věčně líto
a ustýská se. – Začínám.

Stavěli věž a dostavěli
a spadla. Bože, to jsi žil!
Katastrof Bože, mistře skvělý,
který jsi hrůzu založil!

A musíme, byť bez naděje,
musíme běžet za mysem.
Pachuti mládí, co se děje,
než krutý zázrak? – Skončil jsem.

Unikající

Vezmi ji zlehka do ruky,
ať se ti neroztříští,
a ve znamení odluky
posečkej na smetišti.

Můžeš tam vůni ucítit,
jak ze všeho se line,
ze všeho, co má tmu a třpyt,
co mře a nezahyne.

Také ty budeš jedenkrát
mršinou zemi svírat,
tlačit ji k růstu (mít ji rád),
v lupěncích neumírat,

možná, že si tě natrhá
oblá a štědrá paní,
vítr a liják, nebo mha,
k slavnosti radování,

možná, že jednou na tvůj hřbet
básníci budou čmárat
svůj nelítostně smutný svět
za záclonami šarád,

možná, že d'ábla okováš,
možná, že verše slávy
psát budeš Bohu, držet stráž
neproměnný a plavý,

možná, že věrnost zakusíš
tam někde, tam, tam příště
a vzlétneš jinam, všude, výš,
za bratrem nad smetiště,

někdo tě bude mít rád
a k sobě vezme si tě,
nejprve hlína, jedenkrát
snad také strom a dítě

a žena s hřívou havraní
a lid té čisté země,
pro kterou pějí skřivani
své jasné písně temně,

jen ji vem zlehka do ruky,
ať se ti nerozpadne,
vem lásku plnou odluky,
vem ji, vždyť rychle vadne,

a zkus pak žít jen dotekem,
jako bys nikdy neměl,
zkus zpívat v usychání svém,
jako bys neoněměl.

Očistná

... a tolik duše mám, že nemám těla již.

René Arcos

Hle, hodina, jež váže
ramena, prsty, paže,
pruty těl.
To budou pěkná povřísla,
to se to bude vázat!
Hle, hodina, jež váže.

„Kdo je tu učitel?“

Odešel už.

„Kam?“

Nazad!

Povyskočte, drazí!

Povstaňte!

Hodina zkázy

smrt z vás čte!

„My tolik zhudebněli,

že nevnímáme již.

Zkamenělý, spíš?

Abychom nezdáli se

nikomu,

koruny svoje lysé

sňali jsme se stromů.

Ó, pojd'te, bijte, tlučte

a bolesti nás uče,

ať bije dívčí tep,

nehmatatelní více,

nejsme již pro kytice,

ani pro otep!“

Hle, hodina, jež váže,
a touží tím, co žne.
Koho se neotáže?
Koho nestihne?

Mrtvá

Počkejte chvíli, složte svoje barvy,
tady už nepomůže malování,
a ženě, štědře obtěžkané smrtí,
na zemi rozestřete prostěradlo,
je to též postel, ale pod postelí
otevřený hrob.

A ještě nápis: hle, jak nabýt klidu;
zastav se, štěkej, nebude ti přáno
vyhrabat myšku, ani kůstku urvat,
ani cár masa červi nenechali,
táhni svou cestou, klopýtej a zajdi,
zbloudilý pse.

Ty dosud hladovíš. Já zapomněla,
co je hlad. Mám plně břicho hlíny
a na mém klíně sladká tíha leží.
Zachce-li se snad tobě jednou stravy,
která by byla trochu trvalejší,
sněž život svůj.

Vánoční

Smutek všech slavností, okna, svíce a chorál,
veliké oči dětí, do nichž vešel div, –
pověz mi, míjení, zda chléb ti neokoral,
když kůrkou radosti pospíchal na odliv?

Zvláčněla v ústech smrt, už zvykli jsme si na ni,
nic nepatřilo nám z paláců hudebních,
a koňům zima je, spřežení rychlých saní
chce nyní vyjeti a razit cestou snůh.

Ať skončí pobožnost! Dosti jsme promodlili,
dosti jsme hořeli v tom, který bral a bral,
ať nazí klesli jsme za ubohými díly
do děr a do samot, v nichž sen náš okoral.

Chrám tiší varhany a pojednou se tratí
v mlze, již doposud jas víry pozvedal.
Pověz mi, míjení, kde budeš přepřahati,
až dojedeme tam, odkud již nelze dál?

Vlhká

Les slychá za noci tvé šumění, má drahá,
šumíš mu v korunách a stékáš na větve
s předjitřní vláhou ros, tvá tichá ruka sahá
do rozespalých hnízd, teplých jak břicho tvé.

Jsi celá ze chvění, když předřikáváš řekám
mé verše, bojíš se a stud ti růžoví
křehoučká ramena a ňadra, u nichž čekám,
až mi je podáš k rtům, vlhnoucím pod slovy.

Ty nevíš, nevíš snad, co bylo vysloveno,
ty nevíš, kolikrát jsem naříkal tvé jméno,
ty nevíš, že tě mám tak jako les, jak stín,
který se prodloužila blíží nepřítomnou,
ach, vím, že procitnu, mé sny si oči promnou
a slavně obnoven povstanu ze sutin.

První modlitba

... běda, tvá ústa zebou...

J. W. Goethe

Před žádnou smrtí neochráněn
klesám na zemi modliteb
a stokrát dále, než jsem raněn,
stíhám svůj unavený tep,

až do čistoty, která tekla
kamennou studnou za krví,
až do čistoty svého pekla,
jež lásku ke žnám pomrví,

až do nížiny nenávisti,
kde nářek písňů přehluší
a musíš nenasytně jísti
otázky, tvrdé pro duši,

až domů, tam, kde spaluje se
má sirá skrýš, až do Boha,
jenž odvráceně klenbu nese
jak na jezeře obloha.

Slavnost

Tryskne trpký podzim z ran.

Člověk bude otvírán,

těžce, nevýslovně zralý.

Ruce tmy jej zotvíraly,

neboť jejich dotek měl

kožíšek, jímž oněměl

sykot krve, tíhy její,

prolévané za naději.

Cítím úzkost, již má hřeb.

Kráčím touze na pohřeb.

Bodám s hrdostí a přísně

do života této písni,

aby zašel dřív, než chci,

ještě teď, teď za noci.

Ó kéž nyní peklo vidí

slávu, kterou po mně sklídí!

Ve dne nepoznalo by

tuto slavnost záhrobí.

Druhá modlitba

Je tolik bolestí, které se marně tlukou
v bezbranné kleci lidskosti
a do nichž, Bože, saháš krutou rukou
bez krve, bez žil, bez kostí.

Na krásná zvířata jsem myslil bez přestávky.
Vždyť také, také cítil jsem,
bezcitně odírán o nesmrtelnost dávky,
již vzali mi, již nezaplatil jsem.

Raději býti psem, či tahounem, jenž táhne
vždy jenom trpký náklad svůj,
a pravdu věřit tam, kde cosi slavně zprahne,
tam, kde se prosí: kamenuj!

Jablkem tvým se stát, do něhož vesmír hryže
a plodné červy polyká,
stát se tvým jablkem z omamující tíže
matky, slz, hvězd a básníka,

jablkem volnosti na větvi zprohýbané,
nádherným zimním ovocem,
abys už nesahal svou krutou rukou, Pane,
do křehkých věcí pod srdcem.

***

Co je to příroda? Až potkáš slepá zřídla,
až vory uvidíš, až vítr počne hrát
na suché kostlivce, ztracené pro mučidla,
zeptej se jich. Odpovědí ti snad.

Nebudou proklínat. Jsou nástrojem. Jsou ze strun,
jež podvolují se něžnému tlaku hvězd.
Krásné je, nežárlit na milující sestru.
Nežijí, zdá se: zmlkli pro bolest.

Jen jejich hrudní koš, přeplněn tíhou tlení,
se lidsky, zdaleka, s výčitkou zachvívá:
což můžeš odcházet a štkát, že světla není,
když námi rozžhavana hoří duše tvá?

Třetí modlitba

Strnuly kosti mé, jak je to psáno v Písmě.
Na tomto náměstí jsem po celou noc stál
a k tobě modlil se a k tobě volal: viz mě!
Po celou dlouhou noc žal ve mně rozkvétal.

Nevěstky táhly tu, hleděly na mne zdlouha,
ztučnělé samotou, bez tepla, bez krásy,
řekly: pojď s námi spát, – leč spala moje touha,
mlčela hanba má, okovy vzala si.

Co jsem jim mohl dát a co jsem mohl říci?
Dychtivě rostl jsem do prázdných nebes tvých
a byl to marný růst, marný a zmarňující,
tlačil mne do země, do hlíny neřestných.

Ó Pane, tolik slz a ani jedna čistá!
Na nahou víru mou pohled', je bezlistá.
Což ve tvém soucitu už nikde není místa,
kde by směl spočinout ubohý žalmista?

Píseň

Jdi do světa, jdi, má drahá,
jsou příliš sami tam.
Mír na mne bratrsky sahá.
Procítám.

Cítím, že je mi tak lépe,
než dříve bylo mi.
Jsem za oči, za oči slepé,
vidomý.

Viz, duše už ve mně nemá
jen soustrast s tělem tvým.
Za ústa, za ústa němá,
promluví.

Chci na sebe tíhu vzít,
světlu se otevřít
a lásce, jež se mne štítí,
štítem být.

První pohled

Ty, ty jsi mládí. Ale nechci říkat,
že proto krásná jsi.
Tvůj čas se nezastaví.
Nepřestane tikat do krásy.

Nič rukou něžnou plevel popínavý,
jímž jsem, jímž jsme, my ubozí,
my, ryba na suchu. A přece také ta ví
o chůzi!

Jde za tebou, tlamičku pootvívá
a loká to, co dusí ji.
Hodina samoty, již opustila víra,
odbíjí.

Bije a vzteká se, jako by nebýt chtěla,
jako by konec značila.
Ty, ty jsi mládí. Noc se rozevřela,
krutě mi v sobě ustýlá.

Ach, tolik peřin mám a ještě nepostačí,
důvěru moji hvězdy vzaly si,
nevýslovně se ptám a naříkám a pláči:
zdali jsi?

***

Nepřijde dopis od přítele,
nevejde milý host.
Dům dávno spí. A z tvého pera
ani stín míru nevyvěrá.
Nikdo ti postel neustele.
Usnula budoucnost.

Jdi ležet. Nevzpomínej. Zhasni.
Polštáře obejmí.
Na lavičkách se chýlí k stříži.
Do nůžek touhy strach se plíží.
Zítřka to asi svěříš básni,
jež přejedla se tmy.

Hlubokou nocí nesmí vésti
tvou duši žádný sen.
Měsíce oči rozežrané
hryzají nebe. Co se stane?
Nic. Spi už, spi. Čas tvého štěstí
jak vrah byl utracen.

***

Ó, nesvlékej se jako růže,
ó, nesvlékej se jako had!
Je čas, je čas, jenž nepomáhá,
nebudeš nahá, nikdy nahá,
i kdybys chtěla z vlastní kůže
zimnici vytrhat.

Chci, abys byla zahalena
do svého mrazu, vidět chci,
jak pláčeš, jak se rozechvíváš,
vlasy se k smutku navždy přivaž,
navždy, vždyť nejsi Magdalena,
jsi svatá po slepci.

Ty slepé ruce na tvém těle
už nenaleznou klín.
Pukl jak kukla bez motýla,
už neustýlá, neustýlá.
Ty slepé ruce nepřítelé,
zbarvené od malin!

Je čas, je čas, jenž nepomůže
chlad z tebe vytrhat.
Plač, trp a mři, nebudeš nahá,
má útrpnost tě zapřísahá:
nevysvlékej se jako růže,
nevysvlékej se jako had.

***

Blahoslaveni mrtví: jejich země je.
Blahoslavena neúnavná hlísta,
jež duši k růstu přiměje.

Pán v opáncích (neslyšný) na ni chlístá
svěcený rmut a zakázaná místa.

Kdo to tu, ptám se, stáčí zmrzlé víno?
Abych prý pil, že prý teď na mně je.
Piju tě do dna, něhy rakovino.

Pán s bičem jde a do úhorů práská,
až zbrunátní, a to je, to je láska.

Je v padání i v letu, v zimě je,
dává se k masu, neboť dobře chladí,
je před hudbou a jen se usměje,

když stane se a nenaladí,
když přišla její smrt a ještě žilo mládí.

Sněžná poušť

Tlapky sněhu mne podrápaly
na tváři, v očích, na prsou,
a kudy jdu a kudy chodím,
nahoru, dolů, za poschodím
už nejsou dveře, ani sály.
Nevím, kde jsou.

Zkouším se hýbat. Cítím zimu.
Vdechuji smrt. A mrtev jsem.
Druhdy jsem létal. Dosud létám
do rodných krajin. Pusto je tam
a nesmrtelnost neschází mu.
Na tváři. V očích. Pod prsem.

Daleká sídla! Bratrské vy kouty,
z nichž prodírá se na světlo
mžení a mžení okamžení
a zase nazpět do vězení
řetězy chrastit na kohouty,
že procítání ulétlo.

Sám, Pane. Bez tebe a bez ní,
tak chatrňoučce ošacen,
svářím se s tebou o obrazy,
ty, jenž jsi myslil: navždy nazí,
když poručil jsi: nenalezni,
větévko, kmen.

V zimnici. V díře. V uskřinutí.
V propasti takto pečlivé.
V útěku všeho, co kdy bylo.
Tam, kde se smrti zalíbilo.
Tam, kde mne opatrně nutí
žít, žítí nejdříve.

Až k hladině je třeba píti,
až k samé hloubce hladiny.
Piji až k vám, až k úzkosti té,
vy, kteří v jednom loži spíte,
a nesmím nikdy pochopiti,
kdo zůstal jediný.

Kdo směl, kdo musil, tak se táži,
tlapkami sněhu podrápán,
tlapkami lásky, řapy, řapy,
jež nezatahuje své drápy
a odváží mne na nádraží,
kam jezdívá se z ran.

Ach, milosrdné obvaziště,
ty hadí, hadí úkryte,
jakýsi fáč mne slastně stiská
a je tu tma, ta má, ta blízká,
jež přijde jednou, přijde příště
po řece z víry rozlité.

Po řece něhy věrným dané
se ke mně rychle poplaví,
široká, sladká, mírná, měkká,
tma verš, tma lék, tma klid, tma řeka,
pro všechny bratry neshledané
tma, která čistá díla ví.

Poteče proudem lítostivým
náručí, srdci, očima,
vezme si sníh a dá mu táti
v bolesti, jež se nenavráti,
a zboří lože vírem mstivým
tomu, jenž naše noci má.

Dívčí zpěv

Počkejte na mne, klopýtla jsem,
vítr mne překřikuje hlasem,
který se všude podívá,
počkejte na mne, moji dva.
Prvnímu přijdu poděkovat,
může se do mé něhy schovat,
k druhému sednu na pelest,
budu ho vést, do lásky vést...

Přezimováno. Otevírám
svým nebezpečným snům a vírám.
Ty první, spi, chci v dálce bdít
a raničko tě probudit.
Česej mne, druhý, už jsem zralá,
vstup do mne jako katedrála.
Za kodrcání kočáru
stékáme vřele po jaru
jak slzy, za nichž jsem se vzdala.
Česej mne, drahý, už jsem zralá.

***

Odkud jsi přišla? Jsi tak sešlá,
do jedné slzy by ses vešla,
ty moje noci, ty můj kříží,
ty zrcadlo, ty vše, co tíží,
ty moje noci chryzantémy,
ta panychido, kterou čte mi
nepomíjivá lítostivost,
před níž je malý stud i chtivost,
ty dne můj, ty můj hořký pátku,
ty, který trháš listopadku
z každého trsu, což je pláč,
ty zlá, jež svíráš karabáč,
odkud jsi přišla a kam mizíš?
Jakou to hrůzu ve mně sklízíš?
Vzlykám, když děvko řeknu ti,
ó děvko mého uřknutí,
která chceš jísti maso shnilé
a dupat v tanci po mohyle,
ó děvko, děvko všeho pádu,
střehoucí elefantiadu
samoty mojí a mých běd,
pustošící jak kulomet,
ty děvko krásy z nenávratna,
ty ke každému hoři vrátná,
odkud jsi přišla rozjitřit
usínající sen a cit?

Sklonil se ke mně mnohý džbán,
opil jsem se jak Kalibán
a teď je jitro, jiskří, sněží,
je jitro korun, střech a věží,
je jitro kostelů a škol,

žáků, co mají za úkol
spočítat hrušky na obraze,
spočítat komíny a saze
a jedinkrát se nezmýlit,
je jitro, které bych chtěl mít,
je jitro vlaku a vlak hvízdá,
je jitro ptáků, zimní hnízda
dostanou trochu tepla teď,
na teskný pípot odpověď,
je jitro, děti procitají,
je jitro, maminka jim krájí
z teplého pecnu zlatý chléb
a potom dojde pro otep
a v kamnech brzo praskat začne,
je jitro, pravím, jitro, pláč ne!

Už dávno nejsi, zemřela jsi,
je to tak dobře, smrt tě spasí,
ňadra a klín ti očistí,
budu ti moci přečísti
všechny ty písňe, co jsem psal,
když život tvůj mne zrazoval,
když láska tvá mne opouštěla
z duše a z vesmíru a z těla,
když nezbylo mi zhola nic,
než vítr, rytíř z Nemanic.

Ovoce

Ať vítr povívá
krajinou odkudkoli,
ať si jen uchvátí
koráby odpoutané,
ty, ruko chladivá,
se polož tam, kde bolí,
do tance závratí
ať kapka klidu skane.

Dost naložil nám čas
do úst i na ramena,
břitce nás rozdělil
a cestu neukázal,
vydal nás napospas
tomu, co sluje žena,
do duší nebe sil
a se zemí nás svázal.

Ty neptej se a hlad',
jsi jenom pro to tady,
vodopád milostný
hladinu neroztříští,
ať praží léto, ať
nám orve podzim sady,
vždyť zima pro ostny
zchystala květy příští.

Ve třešních zachrastí
a pecka náhle ztvdne,
plod se už zardívá
pro děťátka a ptáky,
s pozornou účastí
v lítosti milosrdné

hlad', ruko chladivá,
zmučené nebožáky.

Jiří Orten

Scestí

Vydala **Městská knihovna v Praze**
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. vydání
Verze 1.0 z 1. 10. 2013